

Stenungsunds kommun

ÖVERFÖRMYNDARENHETEN
LILLA EDET - ORUST - TJÖRN - STENUNGSUND

Information om särskilt förordnad förmyndare

Personer som är under 18 år är omyndiga och kan inte företräda sina egna intressen. Alla omyndiga personer ska därför ha en vårdnadshavare och förmyndare. Oftast är föräldrarna både vårdnadshavare och förmyndare men i vissa situationer måste tingsrätten utse någon annan person till dessa roller. Man talar då om särskilt förordnad vårdnadshavare eller särskilt förordnad förmyndare.

En särskilt förordnad vårdnadshavare utses av tingsrätten på begäran av kommunens socialnämnd. En särskilt förordnad vårdnadshavare tar över föräldrarnas roll som vårdnadshavare och, om inte rätten beslutat något annat, även förmyndare.

Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras av överförmyndaren, förmyndaren, vårdnadshavaren, den underårige själv, om han eller hon fyllt 16 år, samt av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar (Föräldrabalken 10 kap. 18 §).

En särskilt förordnad vårdnadshavare ska utses om båda föräldrarna avlider eller om föräldrarna är olämpliga som vårdnadshavare och förmyndare. Det kan också behövas en särskilt förordnad vårdnadshavare om föräldrarna, under lång tid inte kommer att kunna fatta beslut i frågor som rör barnet. Det kan vara att vårdnadshavaren är försvunnen, är skilt från barnet under lång tid, som exempelvis ensamkommande barn eller att föräldern är mycket allvarligt och långvarigt sjuk.

Vårdnadshavaren, även en förordnad vårdnadshavare, företräder barnet i dess personliga angelägenheter. Det betyder att denne ska se till att barnet får omvårdnad, trygghet och god fostran. Att vara vårdnadshavare innebär att ha rätt och skyldighet att besluta i dessa angelägenheter.

Överförmyndaren har ingen tillsyn över vårdnaden som utövas av vårdnadshavare.

Särskilt förordnad förmyndare

Med förmynderskap avses i allmänhet förvaltning av barns egendom. Det är förmyndarens, även en förordnad förmyndares, skyldighet att förvalta barnets tillgångar och företräda denne i angelägenheter som rör tillgångarna. Förmyndaren ska se att tillgångarna används till barnets nytta.

Det kan också finnas situationer när endast en förmyndare förordnas. Det kan exempelvis vara när föräldrarna eller den förordnade vårdnadshavaren inte har tillräckliga kunskaper för att kunna förvalta barnets ekonomi och företräda barnet i dessa angelägenheter. Ett annat skäl kan vara att vårdnadshavaren är under 18 år eller att vårdnadshavare har fått ett förvaltarskap enligt FB 11 kap. 7 § förordnat för sig.

Tillsyn av särskilt förordnade förmyndare

Alla förmyndares förvaltning, både legala och förordnade, står under kontroll av överförmyndaren oavsett hur stora eller små tillgångar barnet har. Överförmyndaren har också rätt att få alla uppgifter som behövs för att kunna göra tillsynen. Överförmyndarens roll som tillsyns- och kontrollmyndighet innebär bl.a. att förordnad förmyndare årligen måste redovisa sin förvaltning av barnets egendom till överförmyndarnämnden.

FB skiljer på överförmyndarens tillsyn av legala och förordnade förmyndare. FB 13 kap reglerar legala förmyndare (föräldrar) och FB 14 kap reglerar förordnade förmyndare. Gemensamma bestämmelser för legala förmyndare och förordnade förmyndare regleras i FB 12 kap. Lagstiftaren har ansett att kontrollen av förordnade förmyndare ska överensstämma med den som gäller för andra förordnade ställföreträdare, dvs. gode män och förvaltare. I och med att förordnade förmyndare i de allra flesta fall saknar en naturlig familjekoppling till den underårige, så som förälder har, ska samma regler gälla för dem som för gode män och förvaltare. I FB 14 kap. 4-7 § finns de bestämmelser som anger hur den förordnade förmyndaren ska förvalta den underåriges egendom. I de allra flesta fall ska överförmyndaren lämna samtycke till någon form av placering och åtgärd med den underåriges egendom.

Förteckning över tillgångar och skulder, FB 14 kap. 1 §

Förmyndarens första redovisning till överförmyndarnämnden är att upprätta en förteckning över barnets tillgångar och skulder. Förteckningen ska lämnas inom 2 månader efter förordnandet och ska avges på heder och samvete och är utgångspunkten för årsräkningen. Byts den förordnade förmyndaren ut behövs ingen ny förteckning lämnas in.

Årsräkning/sluträkning, FB 14 kap. 15 §

Förmyndaren skall **före den 1 mars varje år** lämna en årsräkning undertecknad på heder och samvete. I årsräkningen ska förmyndaren ange den underåriges tillgångar och skulder vid början och slutet av den tid som räkningen avser samt en sammanställning av inkomster och utgifter under samma tid. Av årsräkningen ska det särskilt framgå hur mycket som har använts för uppehälle och nytta.

Om uppdraget upphör, skall en sluträkning lämnas **inom en månad** från det att uppdraget upphörde.

Uppdraget startar

Förmyndaren bör snarast möjligt efter förordnandet underrätta banker, Försäkringskassan, Skatteverket m.fl. om sitt uppdrag genom att visa upp ett registerutdrag från överförmyndarnämnden. Registerutdraget är den förordnade förmyndarens legitimation som företrädare för barnet.

- Börja med att utreda barnets ekonomi. Skatteverket kan ha uppgifter om barnets bankkonton. Saknar barnet bankkonto öppna ett sådant. Försäkringskassan kan lämna upplysningar om vilka stöd och ersättningar som barnet har och om barnpension eventuellt betalas ut. Tänk på att barnpension kan betalas ut från annat håll, såsom KPA, AMF, SPP. Hos Kronofogdemyndigheten finns uppgifter om barnet har registrerats för skulder.
- Om barnet är delägare i ett dödsbo skall bouppteckning göras och bouppteckning förrättas och lämnas in till Skatteverket för registrering, alternativt skall en dödsboanmälan göras till arbets- och familjestödsförvaltningens dödsboenhet.
- Ta reda på om barnet har olycksfallsförsäkring eller försäkring för sjukdom.
- Fyll i blanketten över barnets anhöriga och andra närstående och lämna den till överförmyndarenheten. Överförmyndarenheten har stor nytta av den när nämnden behöver höra anhöriga om större förvaltningsåtgärder.

Under uppdraget

- Förmyndaren ska enligt FB 12 kap. 3 § omsorgsfullt fullgöra sina skyldigheter och alltid handla på det sätt som bäst gagnar den minderåriga.
- Den minderåriges medel ska enligt FB 12 kap. 4 § i skälighets omfattning användas för hans eller hennes uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De medel som inte används för sådana ändamål ska placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälighets avkastning.
- Förmyndaren skall enligt FB 12 kap. 5 § fortlöpande föra räkenskaper över sin förvaltning och göra anteckningar om sina åtgärder i övrigt. En kassabok är en bra grund för årsredovisningen och ger en ständig överblick över barnets ekonomi. Förvara alla handlingar och uppgifter om barnet i en särskild pärm.
- Barnets inkomster och tillgångar skall hållas **åtskilda** från förmyndarens och andra personers ekonomi. Sammanblandning är enligt FB 12 kap. 6 § inte tillåtet. Pengar som avser barnet ska alltså inte förvaras på konto i förmyndarens namn.
- Samtliga bankkonton som tillhör barnet skall vara spärrade för uttag av förmyndaren utan överförmyndarnämndens tillstånd. Samtycke krävs enligt FB 14 kap. 8 § dock inte vid uttag av pengar som behöver hållas tillgängliga för den minderåriga eller vården av hans eller hennes egendom om den förordnade förmyndaren vid insättning gjort förbehåll om att de får tas ut utan överförmyndarens samtycke, dvs. att förmyndaren har uppgett att dispositionsrätt till ett konto behövs för att utföra sitt uppdrag.

Inkomster

Alla barn bör ha ett bankkonto. Om överenskommelse finns att barnbidrag betalas ut direkt till familjehemmet ska skriftligt underlag som visar på detta bifogas årsräkningen. I dessa fall ska endast inkomster och utgifter tillhörande barnets konton tas upp i redovisningen.

Betalas barnbidraget ut till förmyndares konto får det endast studsa på detta konto och ska omgående överföras till ett konto i barnets namn alternativt familjehemmet. I dessa fall ska redovisning av barnbidraget ske i årsräkningen.

När det gäller ersättning från CSN är betalningsmottagaren förmyndaren. Om förmyndaren har gjort den bedömningen att den minderåriga kan förvalta denna ersättning själv ska denna ersättning liksom barnbidraget bara studsa på förmyndarens konto för att föras över till konto som tillhör den minderåriga. Om förmyndarens bedömning är att den minderåriga ska få disponera del av CSN eller att utbetalning ska ske i mindre belopp ska ytterligare konto öppnas i barnets namn. Ersättning gällande barnet ska alltså aldrig förvaras på förmyndarens konto.

Som förmyndare är man redovisningsskyldig till överförmyndaren vilket innebär att man har en skyldighet att redovisa den minderåriges ekonomi samt inkomma med de underlag som överförmyndaren behöver för att utföra sin tillsyn.

Om barnpension skall betalas ut till barnet skall denna ersättning betalas ut till ett konto i barnets namn. Detta konto skall överförmyndarspärmas av banken mot uttag av förmyndaren utan överförmyndarnämndens tillstånd.

Utgifter

Barnets pengar ska inte användas till sådant som ingår i underhållsskyldigheten. Barnets medel får i skäligen omfattning användas för barnets uppehälle, utbildning eller nytta i övrigt.

Tillgångar

De medel som inte behövs för uppehälle, utbildning eller barnets nytta i övrigt skall placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skäligen avkastning. Här skall bankkonton eller motsvarande vara spärrade så att förmyndare inte kan göra uttag utan överförmyndarnämndens tillstånd.

Samtycke till förvaltningsåtgärder

Förmyndaren utövar sitt uppdrag självständigt gentemot nämnden, dvs. det är i de allra flesta fall upp till förmyndaren att själv avgöra om viss åtgärd är lämplig eller olämplig. Överförmyndarnämndens samtycke krävs dock till vissa åtgärder, t.ex. köp av aktier och kapitalförsäkring, köp, försäljning, in-teckning av fast egendom eller tomträtt, köp eller försäljning av bostadsrätt, lån för barnets räkning, utlåning av barnets medel m.m. Ta kontakt med överförmyndarenheten för mer information.

Ett barn som har fyllt 16 år skall ges tillfälle att yttra sig över viktigare beslut.

Arvode

Förmyndaren har rätt till ett skäligen arvode sitt uppdrag och kan begära detta hos överförmyndarnämnden. Nämnden beslutar om arvode i samband med granskningen av årsräkning/sluträkning. Överförmyndaren beslutar endast om arvode gällande förmynderskapsdelen.

Om förordnad förmyndare avlider

Om förordnad förmyndare avlider, är det förmyndarens dödsbo som ansvarar för slutredovisning till överförmyndarnämnden och att barnets tillgångar överlämnas till ny särskilt förordnad vårdnadshavare.

Information och blanketter för olika ansökningar eller redovisningar finns på Stenungsunds kommuns hemsida www.stenungsund.se.